

Universitats, 2



Joan F. Mira

D'aquella història, quedà la figura i la idea del *doctor*, com a dipositari superior de la doctrina i de l'autoritat docent, i quedà la idea original d'autoritat acadèmica, ja no en el camp de la doctrina teològica sinó, sobretot, de la doctrina científica. En el pensament científic no hi ha dogmes de fe, però allò que més s'hi aproxima —una mica *light*, i absolutament laic— és el “consens acadèmic” general i pacífic com a criteri d'acceptació social i com a font o expressió d'autoritat. Mentre aquest consens es manté sobre un determinat “punt de doctrina” (és a dir, mentre és acord general i pròpiament *acadèmic*), aquest punt no pot ser combatut o impugnat per cap poder polític, administratiu o judicial: cap govern, parlament o tribunal no té autoritat per declarar que la terra és immòbil i plana, que l'aigua no està composta per dues parts d'hidrogen i una d'oxigen, o que a València ja es parlava valencià abans de Jaume I. Si alguna tradició inalterada té la institució universitària, és la dedicació al discurs racional sotmès a les regles de mètode (fins i tot en el discurs teològic original), i el distanciament do les temptacions ocultistes, paracientífiques, màgiques i allunyades de la raó discursiva. No és una tradició insubstantial, ara que l'irracionalisme es difon i s'escampa en la vida social i cultural i als mitjans de comunicació, i en alguns llocs, com al nostre país, fins i tot és suport ideològic de forces polítiques i arriba a condicionar l'acció de govern. I això passa, paradoxalment, al mateix temps que les aplicacions del pensament científic i tècnic arriben a tots els racons i dimensions de la vida. Des-autoritzar, negar públicament tota pretensió d'autoritat intel·lectual (d'autoritat en el camp del coneixement, no de les creences o els gustos particulars) a les interpretacions preracionals o paracientífiques de la realitat, és també, per tant, missió de i funció universitària, o almenys a això ens obliga la tradició mateixa de la institució. La universitat, certament, no és un organisme ideològic que com a tal haja de prendre part en els debats generals de la societat, ni és un club d'opinió o d'opinions. Però hi ha algunes coses, com ara aquesta contínua subversió mediàtica (i de vegades fins i tot institucional i pública) de la primacia de la raó i del mètode com a camí al coneixement, que no ens poden deixar indiferents. Quan determinats sectors socials, polítics o mediàtics, com és el cas al País Valencià, un país d'Europa, mostren de manera continuada una hostilitat profunda envers la mateixa institució universitària en tant que portadora de consens sobre alguns postulats pacíficament assumits en el món acadèmic, quan el descrèdit de la universitat és buscat fins i tot com a arma ideològica i expressió de la lluita política, vol dir que és el descrèdit de la raó allò que en últim terme està en joc. I això és una cosa extremadament greu.

A les aules de les universitats, des de les primeres lliçons a Bolonya a finals del segle XI, s'ha ordit al llarg dels segles aquell teixit sobre el qual ha pres forma un sistema de valors

i d'idees que continua sent irrenunciable, des del punt de vista intel·lectual i ètic, per als europeus del segle XXI: la idea de naturalesa i la idea de raó, la idea de ciència, la idea de llibertat, i sobretot el concepte i la pràctica del dubte, que és el contrari del dogma. El que em fa por és que siguem, o siguem, massa pocs els qui tenen encara una imatge de la universitat com a dipositària conscient d'aquests valors de llibertat i de raó, de ciència i de dubte crític, que haurien de ser la garantia última de la nostra manera d'entendre la vida en societat. Si aquests valors no han de tindre residència pròpia en una institució com la universitat, on la tindran? I des d'on s'escamparan per la societat, si no és des d'aquesta residència pròpia? Per acabar, només demane que la memòria de Joan Lluís Vives, humanista, home de mètode i de raó, que hagué de fugir del seu país —que és el nostre— perseguit per la violència irracional, siga per a mi i per a tots nosaltres un estímul i un advertiment. De la nostra missió, de la nostra funció, i de la nostra dignitat. Moltes gràcies.

“Per acabar, només demane que la memòria de Joan Lluís Vives, humanista, home de mètode i de raó, que hagué de fugir del seu país —que és el nostre— perseguit per la violència irracional, siga per a mi i per a tots nosaltres un estímul i un advertiment. De la nostra missió, de la nostra funció, i de la nostra dignitat. Moltes gràcies”